

საქართველო-რუსეთის ურთიერთობები და ნატოს შაქტორი 2003-2008 წლებში

რუსეთ-საქართველოს კონფლიქტმა ყველაზე დიდი გავლენა ნატო-ს გაფართოების პოლიტიკაზე იქონია. კერძოდ, საქართველოსა და უკრაინის შესაძლო ინტეგრაციაზე. რუსეთის ძალისმიერი პოლიტიკა საქართველოს მიმართ თავდაპირველად გულისხმობდა ნატო-ს გაფართოების შეჩერებას. აღნიშნულმა პოლიტიკამ ხელსაყრელი მომენტი შექმნა საქართველოსა და უკრაინის განწევრიანების სამოქმედო გეგმის განხილვისას. რუსეთის მოქმედებები ორივე ქვეყნის წინააღმდეგ მიზნად ისახავდა იმის დემონსტრირებას, რომ მოსკოვს შეეძლო მათი ნატოში განწევრიანება შეეფერხებინა.

ჩრდილო-ატლანტიკურ ალიანსში გაერთიანება საქართველოში ეროვნული პროექტი გახდა.

2004 წლის 28-29 ივნისს სტამბოლში გამართულ ნატო-ს უმაღლესი დონის სამიტზე საქართველო, აზერბაიჯანი და უზბეკეთი ოფიციალურად შეუერთდნენ „ინდივიდუალური პარტნიორობის სამოქმედო გეგმის“ ინიციატივას.

2004 წლის აგვისტოში ნატო-ში ოფიციალურად გაიგზავნა საქართველოს „ინდივიდუალური პარტნიორობის სამოქმედო გეგმა“.

2004 წლის 29 ოქტომბერს ნატო-ს უმაღლესმა ორგანომ – ჩრდილოატლანტიკურმა საბჭომ (NAC), ე. წ. „დუმილის პროცედურის“ საფუძველზე დაამტკიცა საქართველოს „ინდივიდუალური პარტნიორობის სამოქმედო გეგმა“ და საქართველო გადავიდა ევრო-ატლანტიკური ინტეგრაციის ე. წ. „მეორე ეტაპზე“ [1].

საქართველოს „ინდივიდუალური პარტნიორობის სამოქმედო გეგმა“ ოთხი ნაწილისაგან შედგება:

1. პოლიტიკური და უსაფრთხოების საკითხები;
2. თავდაცვის, უსაფრთხოებისა და სამხედრო საკითხები;
3. საჯარო ინფორმაცია, სამეცნიერო და გარემოს დაცვის სა-

კითხვები და სამოქალაქო საგანგებო სიტუაციების დაგეგმარება;

4. ადმინისტრაციული, საინფორმაციო უსაფრთხოებისა და რე-სურსების მართვის საკითხები.

ზემოთჩამოთვლილი მიმართულებები ზოგადად არის განხილუ-ლი გეგმის პირველ ნაწილში, ხოლო მეორე ნაწილი შეიცავს დას-მული მიზნების განხორციელებითვის აუცილებელი ღონისძიებების კონკრეტულ, დროში განერილ გეგმას. აღნიშნული გეგმა, შეეხება თავდაცვის და უსაფრთხოების საკითხებთან დაკავშირებულ ფართო სფეროს, როგორცაა, თავდაცვის პოლიტიკა, ტერორიზმთან ბრძო-ლა, მეზობელ ქვეყნებთან ურთიერთობა, თავდაცვის დაგეგმვა, თავ-დაცვის სისტემის დაფინანსება, კრიზისული სიტუაციები და სამოქა-ლაქო თავდაცვა.

2005 წლის 14 თებერვლიდან ძალაში შევიდა შეთანხმება „ნატო-ს „პარტნიორობა მშვიდობისათვის“ პროგრამის მეკავშირე ოფიც-რის მოვლინების შესახებ საქართველოსა და ჩრდილოატლანტიკუ-რი ხელშეკრულების ორგანიზაციას შორის“, რის საფუძველზეც სა-ქართველოში მოვლინებულ იქნა სამხრეთ კავკასიისთვის მეკავშირე ოფიცერი.

საქართველოს პრეზიდენტის მიხეილ სააკაშვილის გადაწყვეტი-ლებით, 2005 წელს შეიქმნა „ინდივიდუალური პარტნიორობის სა-მოქმედო გეგმის“ განმახორციელებელი სახელმწიფო კომისია, პრე-მიერ-მინისტრის ხელმძღვანელობით არსებული უწყებათაშორისი ჯგუფი, რომელსაც დაევალა ინდივიდუალური პარტნიორობის სა-მოქმედო გეგმის განხორციელების კოორდინირება და კონტროლი.

2005-2006 წწ. საქართველოში ვიზიტით იმყოფებოდნენ ინდივი-დუალური პარტნიორობის სამოქმედო გეგმის (IPAP) იმპლემენტაცი-ის შუალედური შეფასების ჯგუფები.

აშშ-სთან ურთიერთობა მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა 2003 წლის ნოემბრის ვარდების რევოლუციის შემდეგ. ახალმა მთავრო-ბამ მტკიცედ შეუტია ქართულ არარეგულარულ სამხედრო ძალებს, რომლებიც შედიოდნენ აფხაზეთის ტერიტორიაზე გალის რაიონში საქართველოს მხრიდან და რომელთა ქმედებების მოთმენა შეუძლე-ბელი იყო ტერორიზმის წინააღმდეგ საყოველთაო ბრძოლის ფონზე. ამერიკის მხრიდან სრული მხარდაჭერა მიიღო ასევე ბრძოლამ კო-რუფციის წინააღმდეგ; ახალმა ეკონომიკურმა პოლიტიკამ და სამხედ-რო რეფორმამ, რაც, ძირითადად, ნაკარნახევი იყო ამერიკის შიშით, რომ საქართველო, როგორც სახელმწიფო, არ შედგებოდა. ამერიკის

მხარდაჭერას სააკაშვილის მთავრობისადმი, როგორც ჩანს, დამატებითი, უპირატესად იდეოლოგიური ხასიათის მოტივებიც ჰქონდა. საქართველო გახდა „რეჟიმის ცვლილების“ თვალსაჩინო მაგალითი რეგიონში. 2005 წლის 10 მაისს, პრეზიდენტმა ბუშმა, თავისი ოფიციალური ვიზიტის დროს თბილისში, საქართველოს „თავისუფლების შუქურა“ უწოდა. ამერიკის პრეზიდენტმა განაცხადა, რომ საქართველოს მიმართვა „ექოსავით გაისმის მსოფლიოში – თავისუფლება იქნება ყველა ერისა და ყველა ადამიანის მომავალი დედამიწაზე“ [4].

ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა პოლიტიკური მხარდაჭერა გაუწია საქართველოს ე. წ. სამხრეთ ოსეთსა და აფხაზეთში. 2004 წლის შუა პერიოდში, მან საქართველოში ეუთო-ს მისიას მანდატის გაფართოებისკენ მოუწოდა. 2005 წლის მაისში, ამერიკის ელჩმა საქართველოში განაცხადა, რომ უნდა ეპოვათ ორივე კონფლიქტის მშვიდობიანი გადაწყვეტის გზა, თუმცა, „სტატუს-ქვო არ უნდა ყოფილიყო შენარჩუნებული“. 2005 წელს ამერიკამ დაიწყო სტაბილურობის შენარჩუნების ოპერაციების პროგრამა (Sustainment and Stability Operation Program - SSOP), რომელიც 2002 წლის საქართველოს წვრთნისა და აღჭურვის პროგრამას (GTEP) მოჰყვა. ამ პროგრამამ საქართველოს სამხედრო ძალები ერაყში ოპერაციებისთვის მოამზადა. სათანადოდ აღიჭურვა მსუბუქი ქვეითი ჯარი. სტაბილურობის შენარჩუნების ოპერაციების პროგრამის გაგრძელება 2006 წლის ივლისსა და 2007 წლის ივლისში განხორციელდა [5].

აშშ-ში პრეზიდენტ სააკაშვილის ვიზიტის დროს, 2006 წლის 5 ივლისს, პრეზიდენტმა ბუშმა განაცხადა: „მჯერა, რომ ნატოსთვის სასარგებლო იქნება, თუ საქართველო ნატოს წევრი გახდება. ვფიქრობ, ეს საქართველოსთვის ასევე სასარგებლო იქნება“. მან თავის საუბარში მონიშნა გამოთქვა საქართველოს მიერ განევრიანების სამოქმედო გეგმის (MAP) მიღებაზე. 2006 წლის 21 სექტემბერს, ნიუ-იორკში გაიმართა ნატო-ს წევრი ქვეყნების საგარეო საქმეთა მინისტრთა არაფორმალური შეხვედრა, სადაც მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება ნატო-ში განევრიანების საკითხებზე საქართველოსთან ინტენსიური დიალოგის დაწყების შესახებ. საქართველოს მიერ ინტენსიური დიალოგის დაწყება პარტნიორობის ფორმატიდან წევრობის კანდიდატის ფორმატზე გადასასვლელად გადადგმული მნიშვნელოვანი ნაბიჯი იყო. ინტენსიური დიალოგი წარმოადგენდა ალიანსსა და საქართველოს შორის ორმხრივი თანამშრომლობის მექანიზმს, რომლის ძირითადი მიზანი იყო. მოემზადებინა საფუძველი ქვეყნის

MAP-ის (განვერიანების სამოქმედო გეგმა) ფაზაზე გადასასვლელად. მიუხედავად იმისა, რომ ალიანსის ზოგიერთი წევრი სხვებთან შედარებით მეტად იყო დარწმუნებული საქართველოს შესაბამის წინსვლაში, 2006 წლის სექტემბერში წევრები შეთანხმდნენ, რომ საქართველოსთვის შეეთავაზებინათ „ინტენსიური დიალოგი“. აღნიშნულის მიზანს წარმოადგენდა გააქტიურებული კონსულტაციების წარმოება მიმდინარე რეფორმების გატარებაში ქვეყნის დასახმარებლად და მისი ალიანსში განვერიანებისადმი მისწრაფების მხარდასაჭერად. ნატოს იმ წევრებს, რომლებიც სკეპტიკურად უყურებდნენ საქართველოსთვის განვერიანების სამოქმედო გეგმის (MAP) შეთავაზებას, შესაძლოა, გააზრებული ჰქონდათ, რომ ეს შეიძლებოდა აღქმულიყო, როგორც საქართველოსთვის ნატოს წევრად მიღების პოლიტიკური ვალდებულება და უარყოფითად ემოქმედა მათ ურთიერთობაზე რუსეთთან. ნატოს იმ წევრებმა, განსაკუთრებით კი, შეერთებულმა შტატებმა, რომლებიც მხარს უჭერდნენ საქართველოს ნატოში დაჩქარებულ შესვლას და მისი წევრობის პერსპექტივების გაუმჯობესებას, ხაზი გაუსვეს ნატოს გაფართოებისა და პარტნიორობის როლს სტაბილურობისა და უსაფრთხოების გავრცელების საკითხში, ახალი წევრი და პარტნიორი ქვეყნების თავდაცვის პოლიტიკის დემოკრატიზაციისა და დემოკრატიულ ქვეყნებს შორის უსაფრთხოების საკითხებზე თანამშრომლობის შეთანხმებებზე ხელმოწერის გზით. როგორც ჩანს, ისინი დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ შემდგომი წევრობის პერსპექტივა, სრული წევრობის ჩათვლით, შიდა კონფლიქტების მოსაგვარებლად საქართველოს მხრიდან ძალის გამოყენების ნებისმიერ სურვილს შეაკავებდა, ვინაიდან ეს დამლუპველ გავლენას მოახდენდა ნატოში განვერიანების პერსპექტივაზე. დებატების პროცესში წამოყენებული ერთ-ერთი არგუმენტის მიხედვით, რაც უკავშირდებოდა ნატოს პოლიტიკას საქართველოს მიმართ, მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს განვერიანების პერსპექტივები დამოკიდებული იყო მის ძალისხმევაზე მიეღნია კონფლიქტების მშვიდობიანი მოგვარებისთვის, ეს არ ნიშნავდა, რომ წევრობა აუცილებლად საბოლოო მოგვარებაზე იყო დამოკიდებული. ასეთი პირდაპირი კავშირი ნატო-საქართველოს ურთიერთობას მთლიანად დამოკიდებულს გახდიდა აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის საკითხების მოგვარებაზე და საბოლოოდ, რუსეთის პოლიტიკაზე რეგიონში. ეს კი, თავის მხრივ, გარე ძალისთვის – რუსეთისთვის – ნატოს გადაწყვეტილებაზე ვეტოს დადების ტოლფასი იქნებოდა [5; 6].

ნატოს პოზიტიური ინიციატივები, რაც ტრანსფორმაციის ფუნქციას ასრულებდა საქართველოს დემოკრატიზაციაში, ნეიტრალდებოდა საქართველოს შიდა კონფლიქტებისთვის ნეგატიური შედეგებით, რაც წინასწარ არ იყო განზრახული; ეს განსაკუთრებით ეხებოდა უსაფრთხოების დონეს. ნატოს შიდასახელმწიფოებრივ კონფლიქტებში სამხედრო ინტერვენციის დიდი გამოცდილება აქვს, რამაც გააძლიერა ეჭვი მოსკოვში, ასევე – შიში სოხუმსა და ცხინვალში, რომ მომავალში, ნატო სეპარატისტული რეგიონების საქმეებში ჩაერეოდა. ამერიკის ადმინისტრაციას მძლავრი დიპლომატიური ძალისხმევა დასჭირდა რუსეთის დასარწმუნებლად, რომ საქართველოს ნატოში ინტეგრაცია არ ეწინააღმდეგებოდა მისი უსაფრთხოების ინტერესებს. მან ასევე მხარი დაუჭირა აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის დელეგაციების ვიზიტს ბრიუსელში, ნატოს შტაბ-ბინაში, სადაც ისინი მიიღებდნენ პირველად ინფორმაციას ნატოს პოლიტიკის შესახებ.

საქართველოს ინტეგრაციას ნატოში განაპირობებდა მისი შემდგომი სვლა დემოკრატიზაციისკენ. პოლიტიკურმა კრიზისმა საქართველოში, რომელიც 2007 წლის შემოდგომაზე მთავრობასა და ოპოზიციას შორის კონფრონტაციით დაიწყო, ასევე პოლიციის სპეცრაზმების სასტიკმა შეტევებმა დემონსტრანტებზე და ოპოზიციური მედიის დახურვამ, ნატოს ზოგიერთ წევრში გააძლიერა სკეპტიციზმი, იყო თუ არა მიზანშეწონილი საქართველოს მინვევა განევრიანების სამოქმედო გეგმაში (MAP) მონაწილეობის მისაღებად ნატოს მომავალ სამიტზე ბუქარესტში, 2008 წლის აპრილში. თუმცა, ნატოს სხვა წევრები აღიარებდნენ, რომ თბილისმა დიდი ძალისხმევა გასწია ნატოში ინტეგრაციის მიზნით ამბიციური ინდივიდუალური პარტნიორობის სამოქმედო გეგმის (IPAP) შესრულების თვალსაზრისით. ამერიკის თვალთახედვიდან, საქართველო, 2000 ქვედანაყოფით ერასის სამხედრო მოქმედებებში შეტანილი მნიშვნელოვანი წვლილით, უკვე აღიქმებოდა „უსაფრთხოების მომხმარებელიდან“ „უსაფრთხოების მომწოდებლად“ გარდამავალ პროცესში მყოფ ქვეყანად. კიდევ ერთი მოტივაცია საქართველოსთვის და უკრაინისთვის განევრიანების სამოქმედო გეგმის (MAP) მინიჭების შესახებ ის იყო, რომ აშშ-ს არ უნდოდა, რუსეთთან და ნატოს აღმოსავლეთ ევროპის წევრებსა და პარტნიორებთან სისუსტე გამოემჟღავნებინა. ამერიკის შეერთებული შტატების ადმინისტრაციამ საქართველოს დემოკრატიზაციის პროცესში სერიოზული დარღვევების გამო, ნატოს სხვა წევრებისაგან განსხვავებული დასკვნები გააკეთა. მან ძლიერი შემოფოთება

გამოხატა მთავრობის მიმართ 2007 წლის შემოდგომაზე ოპოზიციისადმი განხორციელებულ ქმედებებზე და მოუწოდა საქართველოს მთავრობას, კვლავ გაეხსნა კერძო სატელევიზიო არხები. თუმცა, ვაშინგტონის აზრით, საქართველოს დემოკრატიზაციას ყველაზე მეტად ნატოში ინტეგრაცია წაადგებოდა.

2008 წლამდე დაძაბულობა საქართველოსა და რუსეთს შორის მატულობდა. 2008 წლის იანვარში, დიმიტრი როგოზინმა, რუსეთის დესპანმა ნატო-რუსეთის საბჭოში, განაცხადა, რომ საქართველოს ნატოში განწევრიანება გამოინვევდა დესტაბილიზაციას კავკასიის რეგიონში. რუსეთის სხვა ოფიციალური პირები გამოხატავდნენ მოსაზრებას, რომ ნატოს მიერ განწევრიანების სამოქმედო გეგმაში (MAP) საქართველოს მონაწილეობის ხელშეწყობა, „გამოინვევდა რუსეთის მიერ აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის აღიარებას – ამ რეგიონებში რუსეთის სამხედრო დანაყოფების განთავსების მიზნით.

2008 წლის 14 თებერვალს, ნატოს გენერალურმა მდივანმა, ია-აუ დე ჰოოფ სხეფერმა, მიიღო ოფიციალური თხოვნა პრეზიდენტ სააკაშვილისგან, მიენვია საქართველო განწევრიანების სამოქმედო გეგმაში (MAP) მონაწილეობის მისაღებად ნატო-ს მომავალ სამიტზე ბუქარესტში, 3 აპრილს. ალიანსის ზოგიერთმა ევროპელმა წევრმა შეშფოთება გამოთქვა აღნიშნულის შესახებ და განაცხადა, რომ საჭირო იყო უფრო მნიშვნელოვანი წინსვლა დემოკრატიზაციისკენ. 2008 წლის 19 მარტს პრეზიდენტ სააკაშვილთან შეხვედრაზე, ვაშინგტონში, პრეზიდენტმა ბუშმა თავისი მხარდაჭერა გამოხატა საქართველოს მიწვევაზე განწევრიანების სამოქმედო გეგმაში (MAP). საქართველოსთვის განწევრიანების სამოქმედო გეგმის (MAP) მინიჭებას მხარს მტკიცედ უჭერდა არა მარტო ვაშინგტონი, არამედ საქართველოს ახალი მეგობრების ჯგუფი.

2008 წლის 6 მარტს, ნატოს საგარეო საქმეთა მინისტრების შეხვედრაზე ბრიუსელში, ზოგიერთმა მონაწილემ გამოთქვა აზრი, რომ ფიქრობდნენ საქართველოსა და უკრაინისთვის წევრობის სამოქმედო გეგმის (MAP) მინიჭების გადავადებაზე. საქართველოს განაცხადი საკამათო იყო. წინააღმდეგობა გერმანიის, საფრანგეთის, ბელგიისა და ზოგიერთი სხვა მთავრობის მხრიდან, ძირითადად, დამყარებული იყო მათ შეშფოთებაზე რუსეთთან ურთიერთობის გამო. საფრანგეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი, ბერნარ კუშნერი დაჟინებით მოუწოდებდა ნატოს საბჭოს, რომ „მხედველობაში მიეღო რუსეთის სენსიტიურობა და ის მნიშვნელოვანი როლი, რომელსაც ეს ქვეყანა

ასრულებდა.“ მისი აზრით, რუსეთთან ურთიერთობა უკვე საკმაოდ დაძაბული იყო კოსოვოსა და ასევე ამერიკის გეგმების გამო, განეთავსებინა სარაკეტო დაცვის სისტემები ცენტრალურ ევროპაში. საფრანგეთის მთავრობას ასევე მთლიანად ევროკავშირს, სჭირდებოდა რუსეთთან თანამშრომლობა. მსგავსი თვალსაზრისი გამოხატა გერმანიის საგარეო საქმეთა მინისტრმაც, ფრანკ-ვალტერ შტაინმაიერმა. გერმანიის კანცლერმა, ანგელა მერკელმა, იმავე წლის 10 მარტს განაცხადა, რომ რეგიონულ ან შიდა კონფლიქტებში ჩართული ქვეყნები ალიანსის წევრები არ უნდა გამხდარიყვნენ.

2008 წლის 6 მაისს საქართველოს მინისტრმა კონფლიქტების მოგვარების საკითხებში, თემურ იაკობაშვილმა ბრიუსელში, პრესკონფერენციაზე განაცხადა, რომ საქართველო ძალიან ახლოს იყო საომარი მოქმედების დაწყებასთან: „ჩვენ პირდაპირი მნიშვნელობით თავიდან უნდა ავიცილოთ ომი.“ ასეთი განცხადების დაძაბულობის დონემ საერთაშორისო საზოგადოების შეშფოთება გამოიწვია. მომდევნო დღეებში ქართული მხარე მიესალმა საფრანგეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის მცდელობას, შეეჩერებინა შეიარაღებული კონფლიქტი. ევროკავშირმა გამოაცხადა, რომ საგარეო საქმეთა მინისტრების ჯგუფი გაემგზავრებოდა თბილისში, რათა მოეძებნა იმ უკიდურესად აგრესიული ქმედებებისა და რიტორიკის შეჩერების გზები, რომელიც გასული კვირების ქართულ-რუსულ ურთიერთობაში შეიმჩნეოდა. მიუხედავად იმისა, რომ ევროკავშირი მხარს უჭერდა თბილისს, ის კვლავაც ესწრაფოდა შეესრულებინა სამშვიდობო ფუნქცია, თუმცა არ სურდა რაიმე ისეთი ქმედების განხორციელება, რომლითაც იგი მოსკოვს დაუპირისპირებდა [2].

2008 წლის ივნისიდან აგვისტოს დასაწყისამდე, დაძაბულობის მატებამ, რომელიც ზოგიერთი ანალიტიკოსის მიერ დახასიათებული იყო როგორც დაბალი ინტენსივობის ომი – კულმინაციას მიაღწია საქართველოს მიერ ფართომასშტაბიანი სამხედრო ოპერაციის ჩატარებით ე. წ. სამხრეთ ოსეთის დედაქალაქ ცხინვალში და მის მიმდებარე ტერიტორიებზე 2008 წლის 7-8 აგვისტოს ღამით [7].

აგვისტოს დასაწყისში დაძაბულობამ იმატა ქართულ-აფხაზური ცეცხლის შეწყვეტის ხაზზე, განსაკუთრებით, კოდორის ხეობაში. ქართულმა მხარემ არაერთხელ განაცხადა, რომ ფლობდა ინფორმაციას აფხაზეთის ან/და რუსეთის მიერ ხეობაზე იერიშის მიტანის შესახებ. მაშინაც კი, როდესაც აფხაზური მხარე აცხადებდა იქ ქართული ძალების რაოდენობის ზრდის შესახებ. ორივე მხარე ასევე აც-

ხადებდა, რომ მეორე მხარე მძიმე სამხედრო აღჭურვილობას მაღავედა ხეობაში, თავის კონტროლს დაქვემდებარებულ ნაწილში.

რუსეთი კონფლიქტში რამდენიმე ფორმით იყო ჩართული. პირველი, რუსი სამშვიდობო ძალები, რომლებიც განლაგებულნი იყვნენ სამხრეთ ოსეთში სოჭის შეთანხმების საფუძველზე, მონაწილეობდნენ ცხინვალის ბრძოლაში. მეორე, რუსეთის რეგულარული საჯარისო დანაყოფები იბრძოდნენ ე. წ. სამხრეთ ოსეთში, აფხაზეთსა და საქართველოს ტერიტორიის სიღრმეში. მესამე, საბრძოლო მოქმედებებში მონაწილეობა მიიღეს ჩრდილოეთ კავკასიის არარეგულარულმა ფორმირებებმა. და ბოლოს, რუსეთი მრავალი სახით უჭერდა მხარს აფხაზურ და ოსურ ძალებს, განსაკუთრებით, წვრთნით, შეიარაღებით, აღჭურვილობით, დაფინანსებით და სხვ.

რუსეთის ფედერაციამ თავისი სამხედრო ძალების გამოიყენების პრინციპულ მიზეზად და გამართლებად დაასახელა ის, რომ საჭირო იყო თავდაცვა რუს სამშვიდობოებზე საქართველოს თავდასხმის გამო.

დამონშებული წყაროები და ლიტერატურა

1. იგორ ტობარკოვი, სააკაშვილის პოლიტიკურმა ძალამ აიძულა რუსეთი თავისი პოლიტიკის გადახედვისთვის, Eurasia Insight, 2004 წლის 7 აპრილი.
2. Независимая газета, 5 июнь, 2008.
3. საქართველოში მომხდარ კონფლიქტთან დაკავშირებული ფაქტების დამდგენი დამოუკიდებელი საერთაშორისო მისია, ანგარიში, 2009.
4. The White House ~President Bush Welcomes President Saakashvili of Georgia to the White House,~ <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2006/07/20060705-4.html> (19.06.2019).
5. On the debate on Georgia's integration into NATO see the various contributions and particularly the presentations of Jan Henrik Van Thiel and James Mackey in ~Georgian NATO Accession and Potential Impacts on the Georgian-Abkhaz Peace Process,~ Istanbul, Turkey, 14-15 June 2007, 14th Conference in the Series Aspects of the Georgian-Abkhaz Conflict, Heinrich Böll Stiftung and University of California, Irvine, http://georgien.boell-net.de/downloads/Georgian_NATO_Accession_ENG.pdf (10.05.2019)ю

6. Interview with Viacheslav Chirikba, ~Abkhazia, Georgia, Russia and NATO,~ 07 February 2014 <https://abkhazworld.com/aw/interview/1184-interview-with-viacheslav-chirikba>.
7. Stefan Wagstyl, Stephen Fidler, and Chrystia Freeland, ~Enlargement to the East Divides Nato Nations, Financial Times, 25 January, 2008.
8. Ambassador Arthur Hartman, ~Democratic Governance in Georgia: Lost Promises and Missed Opportunities~, in Hug (ed.), Spotlight on Georgia, London, The Foreign Policy Centre, 2009.
9. Jim Nichol, ~Georgia (Republic) and NATO Enlargement. Issues and Implications~, CRS Report for Congress, 7 March 2008.
10. The White House. Transcripts: President Bush and President Saakashvili Meet in the White House, 19 March 2008, <http://georgia.usembassy.gov/tr-03192008.html> (14.03.2019).
11. Vladimir Socor, Friends of Georgia Hold Strategy Session in Lithuania, Jamestown Eurasia Daily Monitor, September 17, 2007, Vol.4, Issue 171, http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=33000 (16.06.2019).
12. Vladimir Socor, Hard Debates at NATO on Georgian Membership Action Plan,~ Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, vol.5, issue 46, March 11, 2008, http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=33449 (29.04.2019).
13. Socor, Germany Torpedoes Ukrainian, Georgian Membership Action Plans Ahead of NATO Meeting, Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, Vol.5, Issue 48, 13 March 2008, http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=33458 (29.04.2019).

**Georgian-Russian Relations and NATO Factor
during the Years 2003-2008**

Summary

The Russia-Georgia conflict of 2008 had the greatest impact on NATO's enlargement policy. In particular, on the possible integration of Georgia and Ukraine. Russia's coercive policy toward Georgia was initially intended to halt NATO enlargement. This policy has created a favorable moment for the discussion of the action plan for Georgia's and Ukraine's accession. Russia's actions against both countries were aimed at demonstrating that Moscow could prevent them from joining NATO. Russia was involved in the conflict in several ways. First, Russian peacekeepers stationed in "South Ossetia" under the Sochi agreement took part in the Battle of Tskhinvali. Second, Russia's regular military units fought in "South Ossetia", Abkhazia, and deep into Georgian territory. Third, irregular formations in the North Caucasus took part in the hostilities. Finally, Russia has supported Abkhaz and Ossetian forces in many ways, especially in training, armaments, equipment, funding, and so on. The Russian Federation cited the need to defend Russian peacekeepers from Georgian forces as a key reason and justification for using its military forces.